

Bijlage factsheets sport en bewegen voor mensen met een beperking en/of aandoening: vindplaatsen en bronnenlijsten

Factsheet Mensen met een lichamelijke beperking

Vindplaatsen

Deze lijst is niet uitputtend:

- Verenigingen: www.iederin.nl/leden/ledenlijst, bijvoorbeeld patiëntenverenigingen.
- Instellingen voor mensen met een lichamelijke beperking: www.zorgkaartnederland.nl/instelling-voor-lichamelijk-gehandicapt, bijvoorbeeld dagverblijven.
- Instellingen voor mensen met een auditieve beperking: www.zorgkaartnederland.nl/instelling-voor-auditief-gehandicapt, bijvoorbeeld wooninstellingen en dagbesteding voor mensen met een auditieve beperking.
- Instellingen voor mensen met een visuele beperking: www.zorgkaartnederland.nl/instelling-voor-visueel-gehandicapt, bijvoorbeeld woonlocaties en dagbesteding voor mensen met een visuele beperking.
- Oefentherapiepraktijken: www.zorgkaartnederland.nl/oefentherapiepraktijk, bijvoorbeeld therapie om klachten te verminderen en leren omgaan met beperkingen.
- Revalidatiecentra: www.zorgkaartnederland.nl/revalidatiecentrum, bijvoorbeeld revalidatie bij neurologische, orthopedische, chirurgische of reumatologische aandoeningen.
- Verpleeg- en verzorgingshuizen: www.zorgkaartnederland.nl/verpleeghuis-en-verzorgingshuis, bijvoorbeeld woonvoorzieningen voor mensen die niet meer zelfstandig kunnen wonen.
- Woonvoorzieningen voor mensen met een lichamelijke beperking: www.zorgkaartnederland.nl/woonvoorziening-voor-lichamelijk-gehandicapt, bijvoorbeeld woonvoorziening voor mensen die problemen ervaren als gevolg van een lichamelijke beperking.
- Woonvoorzieningen voor mensen met een visuele beperking: www.zorgkaartnederland.nl/woonvoorziening-voor-visueel-gehandicapt, bijvoorbeeld woonvoorziening of dienstverlening voor mensen met een visuele beperking.
- Sportloketten: <https://specialheroes.nl/deelnemende-beweeg-en-sportloketten/>, het Sportloket vormt de verbindende schakel tussen de zorgsector en de sport- en beweegsector zodat een doorstroming ontstaat naar bewegen en sport in de thuissituatie.
- Leden van Revalidatie Nederland: www.revalidatie.nl/revalidatie-nederland/search-member-rn, bijvoorbeeld ziekenhuizen en medische centra.

Bronnenlijst

Hees, S. v., M. Oldenkamp, I. d. Putter, L. Hoek en H. Boeije (2018). *Participatiemonitor 2008-2016: deelname aan de samenleving van mensen met een beperking en ouderen*. Utrecht, Nivel. Opgehaald via:

<https://nivel.nl/sites/default/files/bestanden/Participatiemonitor2008-2016.pdf>

Hollander, E.L. de, Milder, I.E., & Proper, K.I. (2015). *Beweeg- en sportgedrag van mensen met een chronische aandoening of lichamelijke beperking*. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. Opgehaald via:

<https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2015-0064.pdf>.

Hollander, E.L. de (2017). *Mensen met een lichamelijke beperking: wat drijft en belemmert hen bij sport en bewegen*. Opgehaald via: www.allesoversport.nl/artikel/mensen-met-een-lichamelijke-beperking-wat-drijft-en-belemmert-hen-bij-sport-en-bewegen/.

Hoogendoorn, M.P. & Hollander, E.L. de (2016). *Belemmeringen en drijfveren voor sport en bewegen bij ondervertegenwoordigde groepen*. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. Opgehaald via:

<https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2016-0201.pdf>.

Heijden, A. von, Dool, R. van den, Lindert, C. van, & Breedveld, K. (2013). *(On)beperkt sportief 2013, Monitor sport- en beweegdeelname van mensen met een handicap*. Nieuwegein, Nederland: Arko Sports Media.

Opgehaald via: <https://www.mulierinstituut.nl/publicaties/12543/onbeperkt-sportief-2013/>.

Leemrijse, C.J. & Schoenmakers, T.M. (2016a). *Kennissynthese. Sport en bewegen voor mensen met een lichamelijke handicap: zinvol en effectief?* Utrecht: NIVEL. Opgehaald via:

https://nivel.nl/sites/default/files/bestanden/kennissynthese_sport_en_bewegen.pdf.

Leemrijse, C., Kappen, H., Boeije, H., 2019: *Sport en bewegen door mensen met een lichamelijke beperking: belemmeringen en mogelijkheden*. Utrecht: Nivel, 2019. Opgehaald via:

https://nivel.nl/sites/default/files/bestanden/Sporten_en_bewegen_mensen_met_een_lichamelijke_beperking.pdf

Leemrijse, C.J. & Schoenmakers, T.M. (2016b). *Praktische tips en aanbevelingen voor sportaanbieders en trainers voor het sporten met mensen met een lichamelijke handicap*. Utrecht: NIVEL. Opgehaald via:

<https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=6227&m=1457620233&action=file.download>.

Factsheet mensen met een auditieve beperking

Vindplaatsen

Deze lijst is niet uitputtend:

- Belangen- en patiëntenverenigingen zoals Stichting Hoormij (federatie van Nederlandse Vereniging voor Slechthorenden, FOSS en SH-jong), Divers Doof (federatie van Stichting Plotsdoven en Laatdoven, Nederlandse Federatie van Ouders van Dove Kinderen en Nederlandse Dove Jongeren), Dovenschap, Zo Hoort Het, Oorgineel en de Nationale Hoorstichting.
- Organisaties voor speciaal onderwijs en hulpverlening zoals GGMD voor Doven en slechthorenden, Kentalis, Auris en VierTaal.
- Instellingen voor mensen met een auditieve beperking, voor een overzicht zie www.zorgkaartnederland.nl/instelling-voor-auditief-gehandicapt, bijvoorbeeld wooninstellingen en dagbesteding voor mensen met een auditieve beperking.

Bronnenlijst

Hoogendoorn, M.P. & Hollander, E.L. de (2016). *Belemmeringen en drijfveren voor sport en bewegen bij ondervertegenwoordigde groepen*. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. Opgehaald via: <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2016-0201.pdf>.

Leemrijse, C.J. & Schoenmakers, T.M. (2016). *Kennissynthese. Sport en bewegen voor mensen met een lichamelijke handicap: zinvol en effectief?* Utrecht: Nivel. Opgehaald via: https://nivel.nl/sites/default/files/bestanden/kennissynthese_sport_en_bewegen.pdf.

Leemrijse, C.J. & Schoenmakers, T.M. (2016). *Praktische tips en aanbevelingen voor sportaanbieders en trainers voor het sporten met mensen met een lichamelijke handicap*. Utrecht: Nivel. Opgehaald via: <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=6227&m=1457620233&action=file.download>.

NOC*NSF (2018). *Reader Sporters met een auditieve/communicatieve beperking. Module gehandicaptensport*. NOC*NSF/Academie voor Sportkader en Onbeperkt Sportief/Special Heroes. Geraadpleegd op 07-08-2018, van: www.academievoorsportkader.nl/bijbscholing/sportersmeteenauditievecommunicatievebeperking.

Special Heroes (2014). *Sporthelden. Geef jij ze een kans?* Bunnik: Special Heroes. Opgehaald via: <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=6615&m=1462263985&action=file.download>.

Stichting Onbeperkt Sportief (2014). *Opleiding Sportleider voor mensen met een handicap*. Bunnik: Stichting Onbeperkt Sportief.

Vliet, L. van (2008). *Ongehoord sporten. Een onderzoek naar het sport- en bewegingsgedrag van doven en slechthorenden van 25 jaar en ouder* (Masterscriptie). Tilburg: Universiteit van Tilburg. Opgehaald via: <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=538&m=1422882802&action=file.download>.

Volksgezondheidszorg.info (2018). *Gehoorstoornissen, oorzaken en gevolgen*. Geraadpleegd op 03-08-2018, van: www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/gehoorstoornissen/cijfers-context/oorzaken-en-gevolgen#node-beperkingen-als-gevolg-van-slechthorendheid

The logo for Mulier Instituut features a yellow swoosh above the text.

mulier instituut

The logo for Kenniscentrum Sport features a red and orange starburst icon.

**kenniscentrum
sport**

World Health Organization (2013). *Multi-country assessment of national capacity to provide hearing care*.
Geneve: WHO Document Production Services. Opgehaald via:
https://www.who.int/pbd/publications/WHOReportHearingCare_Englishweb.pdf.

Factsheet mensen met een visuele beperking

Vindplaatsen

Deze lijst is niet uitputtend:

- Belangen- en patiëntenverenigingen, zoals de Oogvereniging, vereniging Onbeperkt Lezen, Hoornvlies Patiënten Vereniging, Oog in Oog en Stichting Blindenhulp.
- Instellingen voor mensen met een visuele beperking, voor een overzicht zie www.zorgkaartnederland.nl/instelling-voor-visueel-gehandicapten, bijvoorbeeld woonlocaties en dagbesteding voor mensen met een visuele beperking. Bijvoorbeeld Bartiméus of Visio.
- Woonvoorzieningen voor mensen met een visuele beperking, voor een overzicht zie www.zorgkaartnederland.nl/woonvoorziening-voor-visueel-gehandicapten, bijvoorbeeld woonvoorziening of dienstverlening voor mensen met een visuele beperking.
- Verpleeg- en verzorgingshuizen: www.zorgkaartnederland.nl/verpleeghuis-en-verzorgingshuis, bijvoorbeeld ouderen die niet meer zelfstandig kunnen wonen.

Bronnenlijst

Hoogendoorn, M.P. & Hollander, E.L. de (2016). *Belemmeringen en drijfveren voor sport en bewegen bij ondervertegenwoordigde groepen*. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. Opgehaald via: <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2016-0201.pdf>.

Leemrijse, C.J. & Schoenmakers, T.M. (2016). *Kennissynthese. Sport en bewegen voor mensen met een lichamelijke handicap: zinvol en effectief?* Utrecht: Nivel. Opgehaald via: https://nivel.nl/sites/default/files/bestanden/kennissynthese_sport_en_bewegen.pdf.

Leemrijse, C.J. & Schoenmakers, T.M. (2016). *Praktische tips en aanbevelingen voor sportaanbieders en trainers voor het sporten met mensen met een lichamelijke handicap*. Utrecht: Nivel. Opgehaald via: <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=6227&m=1457620233&action=file.download>.

Limburg, H. (2007). *Epidemiologie van visuele beperkingen en een demografische verkenning*. Grootebroek: Health Information Services. Opgehaald via: http://www.vision2020.nl/contents/InZicht_rapport.pdf.

NOC*NSF (2018). *Reader Sporters met een visuele beperking. Module gehandicaptensport*. NOC*NSF/Academie voor Sportkader en Onbeperkt Sportief/Special Heroes. Geraadpleegd op 07-08-2018, van: www.academievoorsportkader.nl/bijscholingen/sportersmeteenvisuelebeperking#1.

Special Heroes (2014). *Sporthelden. Geef jij ze een kans?* Bunnik: Special Heroes. Opgehaald via: <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=6615&m=1462263985&action=file.download>.

Stichting Onbeperkt Sportief (2014). *Opleiding Sportleider voor mensen met een handicap*. Bunnik: Stichting Onbeperkt Sportief.

Wagemakers, M. (2008). *Sport in zicht. Een kwalitatief onderzoek naar het sport- en bewegingsgedrag van mensen met een visuele beperking (Masterscriptie)*. Tilburg: Universiteit van Tilburg. Opgehaald via: <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=539&m=1422882802&action=file.download>.

Factsheet Kinderen met een beperking

Vindplaatsen

Deze lijst is niet uitputtend:

- Verenigingen voor kinderen met een beperking: www.iederin.nl/leden/ledenlijst, bijvoorbeeld Stichting Kind en Ziekenhuis, de patiënten- en consumentenorganisatie voor kinderen in de zorg.
- Jeugdgezondheidszorg: www.zorgkaartnederland.nl/jeugdgezondheidszorg, bijvoorbeeld Yunio, een organisatie die ouders ondersteunt in de ontwikkeling van het kind.
- Jeugdzorg: www.zorgkaartnederland.nl/jeugdzorg, bijvoorbeeld Jutzt, helpt gezinnen als de ontwikkeling van het kind in het geding komt.
- Scholen in het speciaal onderwijs: www.lijstscholen.eu/type/speciaal-onderwijs.

Bronnenlijst

Heijden, A. von, Dool, R. van den, Lindert, C. van, & Breedveld, K. (2013). *(On)beperkt sportief 2013, Monitor sport- en beweegdeelname van mensen met een handicap*. Nieuwegein, Nederland: Arko Sports Media.

Opgehaald via: <https://www.mulierinstituut.nl/publicaties/12543/onbeperkt-sportief-2013/>.

Lindert, C. van, Jong, M. de, Dool, R. van den (2011). *(On)beperkt sportief 2008, monitor sportdeelname van mensen met een handicap 2008*. Nieuwegein, Nederland: Arko Sports Media. Opgehaald via: http://kennisplein.sportzeeland.nl/dynamisch/publicatie/42_3_NL_Onbeperkt_sportief_Monitor_sportdeelname_van_mensen_met_een_handicap_2008.pdf.

Rijksoverheid. (2015). *Passend onderwijs*. Opgehaald via: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs.

Schade, R. (2003). *Bewegingsonderwijs in het Praktijkonderwijs: Voorstellen voor een programma bewegingsonderwijs in het praktijkonderwijs*. Enschede: SLO. Opgehaald via: <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=3758&m=1422883382&action=file.download>.

Tierolf, B., & Oudenampsen, D. (2013). *Kinderen met een handicap in Tel: Kerngegevens per provincie, gemeente en wijk*. Utrecht, Nederland: Verwey-Jonker Instituut. Opgehaald via: https://www.verwey-jonker.nl/doc/jeugd/2826_Kinderen-met-een-handicap-in-Tel.pdf.

Factsheet mensen met een niet-aangeboren hersenletsel [NAH]

Vindplaatsen

Deze lijst is niet uitputtend:

- Patiëntenorganisaties, bijvoorbeeld belangenvereniging Hersenletsel: www.hersenletsel.nl.
- Woonvoorziening voor mensen met niet-aangeboren hersenletsel, bijvoorbeeld woonlocatie Buurtzorg Burgum: www.burgum.buurtzorg.net
- Psychologiepraktijk en psychotherapiepraktijk, bijvoorbeeld Praktijk Hulp bij Hersenletsel: www.hulpbijhersenletsel.nl.
- Regionale hersenletselteams. Zie voor een overzicht: www.hersenletselteams.nl.
- Revalidatiecentra, voor een overzicht zie www.zorgkaartnederland.nl/revalidatiecentrum.

Bronnenlijst

Hollander, E.L. de, Milder, I.E., & Proper, K.I. (2015). *Beweeg- en sportgedrag van mensen met een chronische aandoening of lichamelijke beperking*. (Rapportnummer: RIVM Rapport 2015-0064). Opgehaald via: www.sportindebuurt.nl/dotAsset/23c28f6e-7d69-4884-a45f-304b42e7624d.pdf.

Hersenstichting. (2016a). *Niet-aangeboren hersenletsel*. Opgehaald via: www.hersenstichting.nl/alles-over-hersenen/hersenaandoeningen/niet-aangeboren-hersenletsel.

Hersenstichting. (2016b). *Cijfers over patiënten*. Opgehaald via: www.hersenstichting.nl/alles-over-hersenen/hersenaandoeningen/cijfers-over-patienten/cijfers-over-patienten.

Hersenstichting. (2016c). *Hersenen en bewegen*. Opgehaald via: <https://www.hersenstichting.nl/webwinkel/producten/folder-hersenen-en-beweging>.

Jurrius, J., Bax, K., Goes, I. & Hofstra, A. (2016). *Niet-aangeboren hersenletsel: oorzaken, gevolgen, signalen en zorg*. Windesheim Flevoland: Almere. Opgehaald via: <https://www.kennispleingehandicaptensector.nl/docs/KNP/KNP%20GS/NAH%20Lesbrief/NAH-basisinformatie-wijkprofessionals-studenten2016.pdf>.

Factsheet Mensen met een verstandelijke beperking

Vindplaatsen

Deze lijst is niet uitputtend:

- Verenigingen: www.iederin.nl/leden/ledenlijst, bijvoorbeeld Belangenvereniging Sien voor mensen met een verstandelijke beperking.
- Instellingen voor verstandelijk beperkten: www.zorgkaartnederland.nl/instelling-voor-verstandelijk-gehandicapten, bijvoorbeeld Pluryn een organisatie voor zorg en behandeling aan mensen met complexe zorgvragen.
- Logeershuis voor verstandelijk beperkten: www.zorgkaartnederland.nl/logeershuis-voor-verstandelijk-gehandicapten, bijvoorbeeld logeerhuizen waar kinderen met een verstandelijke beperking in vakanties kunnen verblijven.
- Verpleeg- en verzorgingshuizen: www.zorgkaartnederland.nl/verpleeghuis-en-verzorgingshuis, bijvoorbeeld verzorgingstehuizen voor ouderen met verstandelijke beperkingen.
- Woonvoorzieningen voor verstandelijk beperkten: www.zorgkaartnederland.nl/woonvoorziening-voor-verstandelijk-gehandicapten, bijvoorbeeld woongroepen waar mensen zorg kunnen krijgen wanneer zij niet meer zelfstandig kunnen wonen.
- Geestelijke GezondheidsZorg instellingen: www.zorgkaartnederland.nl/ggz, bijvoorbeeld PsyQ, behandelingen voor mensen met verstandelijke beperkingen.

Bronnenlijst

APA. (2000). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-IV-TR)*. Washington, D.C.: American Psychiatric Association. Opgehaald via: <http://dx.doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>.

Cardol, M., Speet, M., & Rijken, M. (2007). *Anders of toch niet? Deelname aan de samenleving van mensen met een lichte of matige verstandelijke beperking*. Utrecht, Nederland: NIVEL. Opgehaald via: <https://nivel.nl/sites/default/files/bestanden/Anders-of-toch-niet-2007.pdf>

Echten, C. (2012). *Beweegwaaier. Brengt mensen met een verstandelijke handicap in beweging*. Bunnik: Nationaal Kenniscentrum Gehandicaptensport. Opgehaald via: <https://www.kennispleingehandicaptensector.nl/docs/KNP/KNP%20GS/Instrumenten/Beweegwaaier%20Zo%20kan%20het%20ook!.pdf>

Haarmann, A., Voss, H., Boeije, H. *Sporten en bewegen door mensen met een lichte verstandelijke beperking: belemmeringen en mogelijkheden*. Utrecht: Nivel, 2019. Opgehaald via: https://nivel.nl/sites/default/files/bestanden/Sporten_en_bewegen_mensen_lichte_verstandelijke_beperking.pdf

Hees, S. v., M. Oldenkamp, I. d. Putter, L. Hoek en H. Boeije (2018). *Participatiemonitor 2008-2016: deelname aan de samenleving van mensen met een beperking en ouderen*. Utrecht, Nivel. Opgehaald via: <https://nivel.nl/sites/default/files/bestanden/Participatiemonitor2008-2016.pdf>

Heijden, A. von, Dool, R. van den, Lindert, C. van, & Breedveld, K. (2013). *(On)beperkt sportief 2013, Monitor sport- en beweegdeelname van mensen met een handicap*. Nieuwegein, Nederland: Arko Sports Media. Opgehaald via: <https://www.mulierinstituut.nl/publicaties/12543/onbeperkt-sportief-2013/>

Hoogendoorn, M.P. & Hollander, E.L. de (2016). *Belemmeringen en drijfveren voor sport en bewegen bij ondervertegenwoordigde groepen*. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. Opgehaald via: <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2016-0201.pdf>

Hollander, E.L. de (2017). *Mensen met een verstandelijke handicap: wat drijft en belemmert hen bij sport en bewegen*. Opgehaald via: www.allesoversport.nl/artikel/mensen-met-een-verstandelijke-handicap-wat-drijft-en-belemmert-hen-bij-sport-en-bewegen.

Lindert, C. van, Brandsema, A., Dellas, V. & Jonge, M. de (2018). *Ontmoetingen tussen sporters met en zonder een verstandelijke beperking. Nulmeting #PlayUnified*. Utrecht: Mulier Instituut. Opgehaald via: <https://www.mulierinstituut.nl/publicaties/24183/ontmoetingen-tussen-sporters-met-en-zonder-een-verstandelijke-beperking/>

Meulenkamp, T., Hoek, L. van der, & Cardol, M. (2011). *Deelname aan de samenleving van mensen met een beperking en ouderen: rapportage participatiemonitor 2011*. Utrecht, Nederland: NIVEL. Opgehaald via: www.nivel.nl/sites/default/files/bestanden/participatiemonitor2011.pdf.

Schalock, R.L., Borthwick-Duffy, S.A., Bradley, V.J., Buntinx, W.H.E., Coulter, D.L. & Craig, E.M. (2010). *Intellectual Disability: Definition, Classification, and Systems of Supports (Eleventh edition)*. Washington DC: American Association on Intellectual and Developmental Disabilities (AAIDD).

Woittiez, I., Putnam, L., Eggink, E., & Ras, M. (2014). *Zorg beter begrepen. Verklaringen voor de groeiende vraag naar zorg voor mensen met een verstandelijke beperking*. Den Haag, Nederland: Sociaal en Cultureel Planbureau. Opgehaald via: www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2014/Zorg_beter_begrepen.

Factsheet Mensen met gedragsproblemen

Vindplaatsen

Deze lijst is niet uitputtend:

- Patiëntenorganisaties, bijvoorbeeld belangenvereniging voor mensen met autisme: www.autisme.nl
- Woonvoorziening voor mensen met autisme, bijvoorbeeld woonlocatie Gors: www.gors.nl
- GGZ-instellingen: www.zorgkaartnederland.nl/?zoekterm=ggz
- Psychologiepraktijk en psychotherapiepraktijk, bijvoorbeeld Centrum voor autisme en ADHD: <https://www.spectrumbrabant.nl/centrum-voor-autisme-adhd/>

Bronnenlijst

Begeer, S., Wierda, M. & Venderbosch, S. (2013). *Allemaal Autisme, Allemaal Anders*. De Bilt: Nederlandse Vereniging voor Autisme. Opgehaald via:

https://www.autisme.nl/media/55246/NVA_Onderzoeksrapport_2013_LR.pdf.

Breedveld, K., Bruining, J. W., Dorselaer, S. van, Mombarg, R., & Nootbos, W. (2010). *Kinderen met gedragsproblemen en sport: Bevindingen uit de literatuur en uit recent cijfermateriaal*.

's Hertogenbosch: Mulier Instituut. Opgehaald via: <https://www.mulierinstituut.nl/publicaties/7798/kinderen-met-gedragsproblemen-en-sport/>.

Hersenstichting (2017a). *ADHD*. Opgehaald via: <https://www.hersenstichting.nl/alles-over-hersenen/hersenaandoeningen/adhd>.

Hersenstichting. (2017b). *Autismespectrumstoornissen*. Opgehaald via: www.hersenstichting.nl/alles-over-hersenen/hersenaandoeningen/autismespectrumstoornissen.

Huskens, B. & Didden, R. (2008). *Begeleiding van kinderen en jongeren met autisme. Van onderzoek naar praktijk*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Mangerud, W.L., Bjerkeset, O., Lydersen, S. & Indredavik, M.S. (2014). *Physical activity in adolescents with psychiatric disorders and in the general population. Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 8:2, DOI: 10.1186/1753-2000-8-2. Opgehaald via: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3914726/>.

Niks, C. & Dool, P. van den. (2014). *Handreiking voor moeilijk verstaanbaar gedrag binnen beweegsituaties*. Bunnik: Stichting Onbeperkt Sportief.

Srinivasan, S.M., Pescatello, L.S. & Bhat, A.N. (2014). Current Perspectives on Physical Activity and Exercise Recommendations for Children and Adolescents With Autism Spectrum Disorders. *Physical Therapy*, 94(6), 875-889. Opgehaald via: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4040426/>.

Volksgezondheidszorg.info. (2019). *Onderwerp adhd*. Opgehaald via: <https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/adhd/cijfers-context/huidige-situatie>

Factsheet Mensen met een chronische aandoening

Vindplaatsen

Deze lijst is niet uitputtend:

- Belangenorganisatie: www.zorgkaartnederland.nl/?zoekterm=belangenorganisatie, bijvoorbeeld Poly-artrose Lotgenotenvereniging dat de belangen van mensen met artrose behartigt.
- Behandelcentra: www.zorgkaartnederland.nl/?zoekterm=behandelcentrum, bijvoorbeeld behandelcentrum Heideheuvel voor mensen die begeleiding en/of behandeling willen bij het omgaan met hun aandoening.
- Cardiologiecentra: www.zorgkaartnederland.nl/cardiologiecentrum?zoekterm=cardio, bijvoorbeeld Cardiologiecentrum Utrecht, voor mensen met hart- en vaatproblemen.
- Klinieken: www.zorgkaartnederland.nl/?zoekterm=diabetes, bijvoorbeeld Diëtistenpraktijk, begeleidt mensen bij de omgang met diabetes en ondersteunt huisartsen bij het bieden van optimale zorg.
- Woonvoorziening: www.zorgkaartnederland.nl/?zoekterm=woonvoorziening, bijvoorbeeld Kempenhaeghe, centrum voor epilepsie woonzorg.
- Onderzoekcentra: www.zorgkaartnederland.nl/?zoekterm=onderzoek, bijvoorbeeld Bevolkingsonderzoek voor vroege opsporing van kanker.
- Fysiotherapiepraktijk: www.zorgkaartnederland.nl/?zoekterm=Fysiotherapiepraktijk, bijvoorbeeld paramedisch centrum voor reumatologie en revalidatie, fysiotherapiepraktijk voor mensen met chronische aandoeningen.
- Iederin, netwerk voor mensen met een beperking of chronische ziekte: www.iederin.nl/leden/ledenlijst.

Bronnenlijst

Alliantie chronisch zieken (2011). *Kwaliteitscriteria beweegactiviteiten voor mensen met een chronische ziekte, geformuleerd vanuit patiëntperspectief*. Opgehaald via: www.patiëntenfederatie.nl/images/stories/dossier/KwaliteitinZicht/kwaliteitscriteria%20bewegen%20chronisch%20zieken.pdf.

Heijden, A. von, Dool, R. van den, Lindert, C. van, & Breedveld, K. (2013). *(On)beperkt sportief 2013, Monitor sport- en beweegdeelname van mensen met een handicap*. Nieuwegein, Nederland: Arko Sports Media. Opgehaald via: <https://www.mulierinstituut.nl/publicaties/12543/onbeperkt-sportief-2013/>

Hollander, E.L. de, Milder, I.E., & Proper, K.I. (2015). *Beweeg- en sportgedrag van mensen met een chronische aandoening of lichamelijke beperking*. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. www.sportindebuurt.nl/dotAsset/23c28f6e-7d69-4884-a45f-304b42e7624d.pdf.

Hollander, E.L., de (2017). *Chronisch zieken: wat drijft en belemmert hen bij sport en bewegen*. Opgehaald via: www.allesoversport.nl/artikel/chronisch-zieken-wat-drijft-en-belemmert-hen-bij-sport-en-bewegen.

Hoogendoorn, M.P. & Hollander, E.L. de (2016). *Belemmeringen en drijfveren voor sport en bewegen bij ondervertegenwoordigde groepen*. Bilthoven: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. Opgehaald via: <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2016-0201.pdf>.

Pedersen, B.K. & Saltin, B. (2015). *Exercise as medicine - evidence for prescribing exercise as therapy in 26 different chronic diseases*. Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports, 25, (3), pp 1-72. doi: 10.1111/sms.12581 Opgehaald via: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/sms.12581>

Preller, L. (2016). *Wat beweegt mensen met een chronische aandoening?* Opgehaald via: www.allesoversport.nl/artikel/wat-beweegt-mensen-met-een-chronische-aandoening.

Sportzorg.nl. (2017). *Sport en bewegen met een chronische aandoening*. Geraadpleegd op 17-08-2017 van www.sportzorg.nl/chronische-aandoeningen.

Volksgezondheidszorg.info. (2019). *Ranglijst aandoeningen op basis van vóórkomen*. Opgehaald via: <https://www.volksgezondheidszorg.info/ranglijst/ranglijst-aandoeningen-op-basis-van-voor-komen>

Meer informatie

Caroline van Lindert (Mulier Instituut): c.vanlindert@mulierinstituut.nl

Lilian van den Berg (Kenniscentrum Sport): lilian.vandenberg@kcsport.nl